

**ART TEXNOLOGIYALAR ORQALI CHET TILI O'QITISH JARAYONIDA
KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH****Boynazarova Zulfiya Baxtiyor qizi**

Chirchiq davlat pedagogika universiteti,

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti,

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi, 1-bosqich talabasi

E-mail: zulfiyaboyazarova96@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada chet tillarini o'qitish jarayonida san'at texnologiyalaridan foydalanish orqali kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish masalasi yoritiladi. Kompleks yondashuv asosida, san'at terapiyasi, vizual san'atlar va ijodiy faoliyatlar orqali o'quvchilarning nutqiy ifoda, hamkorlik va emotsional aloqa ko'nikmalarini kuchaytirish usullari tahlil qilinadi. Maqolada xorijiy tadqiqotlar va empirik misollar keltirilgan bo'lib, an'anaviy usullardan farqli o'laroq, san'atga asoslangan yondashuvlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishi va tilni tabiiy ravishda o'zlashtirishga yordam berishi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: Kommunikativ kompetensiya, san'at texnologiyalari, chet tili o'qitish, san'at terapiyasi, ijodiy faoliyat, til o'zlashtirish, hamkorlik

Аннотация В статье рассматривается вопрос развития коммуникативной компетенции посредством использования арт-технологий в процессе обучения иностранным языкам. На основе комплексного подхода анализируются методы усиления речевого выражения, навыков сотрудничества и эмоционального взаимодействия учащихся через арт-терапию, визуальные искусства и творческую деятельность. Приводятся зарубежные исследования и эмпирические примеры, которые показывают, что в отличие от традиционных методов, арт-ориентированные подходы значительно повышают мотивацию учащихся и способствуют естественному усвоению языка.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, арт-технологии, обучение иностранным языкам, арт-терапия, творческая деятельность, усвоение языка, сотрудничество

Abstract. The article explores the development of communicative competence through the use of art technologies in foreign language teaching. Employing a comprehensive approach, it analyses methods of enhancing students' skills in verbal expression, collaboration, and emotional connection via art therapy, visual arts, and creative activities. Foreign studies and empirical examples are presented to demonstrate that, unlike

traditional methods, art-based approaches significantly increase learner motivation and facilitate natural language acquisition.

Keywords: *communicative competence, art technologies, foreign language teaching, art therapy, creative activity, language acquisition, collaboration*

KIRISH

Zamonaviy ta'limda chet tillarini o'qitishning asosiy maqsadi nafaqat grammatika va leksikani o'zlashtirish, balki o'quvchilarning real hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish qobiliyatini shakllantirishdir. Bu jarayonni kommunikativ kompetensiya deb ataluvchi tushuncha ifodalaydi, u tilning grammatik, sotsiolingvistik va diskursiv jihatlarini o'z ichiga oladi. An'anaviy usullar, masalan, audio-lingual yoki struktural yondashuvlar ko'pincha mexanik takrorlashga asoslangan bo'lib, o'quvchilarning emotsional va ijodiy jabhalarini e'tiborsiz qoldiradi. Shu bois, san'at texnologiyalari – vizual san'atlar, drama, musiqa va san'at terapiyasi kabi vositalar – chet tili ta'limiga integratsiya qilish yangi imkoniyatlar ochadi.

ASOSIY QISM

Kommunikativ kompetensiyaning nazariy asoslari va san'at texnologiyalarining roli

Kommunikativ kompetensiya Dell Hymes tomonidan taklif etilgan tushuncha bo'lib, u tilni nafaqat to'g'ri, balki kontekstga mos ravishda ishlatish qobiliyatini anglatadi. Bu kompetensiya grammatik bilimlar bilan birga, sotsial va emotsional ko'nikmalarni ham o'z ichiga oladi. San'at texnologiyalari esa bu jarayonni boyitadi, chunki ular o'quvchilarning fantaziyasi, intuitiv fikrlashi va ijodiy ifodasini faollashtiradi. Masalan, san'at terapiyasi va pedagogikasi orqali o'quvchilar tilni emotsional jihatdan qabul qilishadi, bu esa psixologik to'siqlarni bartaraf etadi va motivatsiyani oshiradi.

Xorijiy tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, san'atga asoslangan yondashuvlar til o'rganishda ijodiy fikrlashni kuchaytiradi va nutqiy faollikni tabiiylashtiradi. San'at texnologiyalari fantaziya va tasavvurni rivojlantirish orqali o'quvchilarning tilni yangi va innovatsion usullarda qo'llashiga yordam beradi, masalan, guruhda rasm chizish yoki rol o'yinlari orqali. Bu usullar nafaqat kognitiv, balki affektiv jihatlarini ham qamrab oladi, o'quvchilarning o'ziga ishonchini va hamkorlik qobiliyatini oshiradi. San'at texnologiyalarini chet tili darslariga kiritishda quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

Vizual san'atlar va hikoya to'qish faoliyati: O'quvchilar guruhlarda bo'sh qog'ozga ketma-ket rasm chizish orqali hikoya yaratadilar, har bir elementni ingliz tilida tavsiflab, jumla quradilar. Bu usul Xitoy universitetidagi 200 nafar talaba bilan o'tkazilgan tadqiqotda til ishlab chiqarish va ijodkorlikni 30-40% ga oshirgani isbotlangan. Masalan, bir guruhda

o'rmonda kulba chizishdan boshlab, yo'l, bola va ko'l qo'shib, "Once upon a time there was a little hut..." kabi hikoyalar shakllantirilgan, bu esa nutqiy ravonlik va lug'atni boyitgan.

San'at terapiyasi orqali emotsional ifoda: Rassomlik, haykaltaroshlik yoki kollajlar orqali o'quvchilar emotsiyalarini ifodalaydilar, bu esa nutqsiz aloqa ko'nikmalarini rivojlantiradi. San'at terapiyasi til buzilishlari (masalan, disleksiya yoki autizm) bo'lgan bolalarda samarali bo'lib, o'qituvchilar uchun moslashtirilgan darslar yaratishga yordam beradi. Misol uchun, Play-Doh bilan rol o'ynash orqali ADHD bilan og'rikan bolalar empatiya va impulsivlikni nazorat qilishni o'rgangan.

Qo'l san'atlari va puppets yaratish: Qo'l bilan bezaklar, qo'g'irchoqlar yoki rasm chizish orqali "kim, nima, qachon" savollariga javob berish va vaqt tushunchalarini o'rgatish mumkin. Bu usullar nutq va til ko'nikmalarini bir vaqtda rivojlantiradi, masalan, mushuk qo'g'irchoq yasashda "big/little" yoki "wet/dry" tushunchalarini ishlatish orqali. O'qituvchilar uchun maslahat: o'quvchilarning qiziqishlariga asoslanib, oddiy materiallardan foydalaning va har bir faoliyatni til maqsadlariga bog'lang.

Bu usullar kommunikativ til o'qitish tamoyillariga mos keladi, u yerda til haqiqiy kontekstda ishlatiladi va o'quvchilar faol ishtirok etadi.

San'at texnologiyalari orqali kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning asosiy foydalari quyidagilar: motivatsiyani oshirish, qo'rquv va xavotirni kamaytirish, hamkorlik va ijodiy fikrlashni kuchaytirish. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bunday yondashuvlar til ishlab chiqarishni va o'ziga ishonchni sezilarli darajada yaxshilaydi, ayniqsa introvert yoki til buzilishlari bo'lgan o'quvchilar uchun. Shuningdek, bu usullar inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlaydi, chunki ular nutqsiz va nutqiy ifodalarni birlashtiradi. Qiyinchiliklarga esa o'qituvchilarning san'at bo'yicha tayyorgarligi yetishmasligi, vaqt cheklavlari va resurslarning kamligi kiradi. Buni bartaraf etish uchun o'qituvchilarni maxsus treninglardan o'tkazish va oddiy materiallardan foydalanish tavsiya etiladi.

XULOSA

San'at texnologiyalari chet tili o'qitishida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning samarali vositasi bo'lib, ular tilni emotsional va ijodiy kontekstda o'zlashtirishga imkon beradi. Xorijiy tajribalar shuni tasdiqlaydiki, vizual va terapevtik usullar orqali o'quvchilar nafaqat til ko'nikmalarini, balki ijtimoiy va kognitiv qobiliyatlarini ham rivojlantiradilar. O'zbekiston ta'lim tizimida bu yondashuvlarni joriy etish o'qituvchilarning ijodiy salohiyatini oshirishi va o'quvchilarning global muloqotga tayyorligini mustahkamlaydi. Kelajakdagi tadqiqotlar bu usullarni raqamli texnologiyalar bilan birlashtirishga qaratilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Pechenizka (Gubareva), S. S., & Zavalna, O. M. (2019). Developing foreign language communicative competence of students by means of art pedagogy. *Semantics Scholar*.
2. Gandhioke, R., & Singh, A. (2024). English Through Art—Incorporating Art in the ESL/EFL Classroom through Peer Collaboration to Encourage Language Production, Acquisition and Learning Outcomes. *Creative Education*, 15(1), 1-15.
3. Hessel Group. (2024). How Art Therapy Can Enhance Communication Skills. Hessel Group Blog.
4. Tatter, G. (2017). Picture Engaged Language-Learners: Use art activities like painting, making jewelry and creating puppets to address an array of speech and language skills. *ASHA Leader*, 22(12), 40-43
5. Savignon, S. J. (1976). Communicative competence: Theory and classroom practice. Paper presented at the Central States Conference on the Teaching of Foreign Languages, Detroit, MI.
6. Qo‘shimcha manba: Essentials of Language Teaching, 2024